

انتخابات در دوران سیاه حکومت رضاخان

گروه پژوهش بنیاد تاریخ پژوهی و دانشنامه انقلاب اسلامی

یکی از مسائل مغفول در دوران رژیم پهلوی به خصوص در دوران دیکتاتوری بیست ساله رضاخان مسئله انتخابات نمایندگان در مجلس شورای ملی بود. انتخابات در تاریخ ایران، تا قبل از کودتای سیاه رضاخان در سوم اسفند ۱۲۹۹ش و استقرار استبداد مطلق در کشور، سابقه چندانی نداشت و به رغم این که کودکی بود که هنوز به سن ده سال نرسیده بود بارها از فرط فساد دیوانسالاری ایران به حالت اغما رفت. اولین انتخابات در ایران در تاریخ ۲۵ شهریور ۱۲۸۵ش برگزار شد. اگرچه این انتخابات صنفی بود و نمی توان عنوان انتخابات به مفهومی که امروز در ذهن ماست بر آن نهاد، ولی نقطه امیدی برای آزادی و استقلال مردم ایران بود. اما مجلس اول هنوز به سن دو سالگی نرسید که توسط محمدعلی شاه به توپ بسته شد و منهدم گردید. تعدادی از نمایندگان به سفارت فرانسه و تعدادی به سفارت انگلیس پناهنده شدند و تعدادی هم به اروپا گریخته و عده ای دستگیر و به تبعید و حبس فرستاده شدند و یک نفر هم کشته شد.

شماری از دستگیر شدگان باغشاه پس از به توپ بستن مجلس

دوره دوم مجلس شورای ملی یک سال و چهار ماه پس از تعطیلی مجلس اول در ۲۴ آبان ۱۲۸۸ ش. بازگشایی شد. اما این مجلس هم عاقبت به خیر نشد و با اولتیماتوم روسیه در روز ۳ دی ۱۲۹۰ ش. منحل شد. دوره سوم مجلس شورای ملی پس از حدود سه سال وقفه در ۱۴ آذر ۱۲۹۳ ش. افتتاح گردید که به دلیل شروع جنگ اول جهانی بیش از یک سال تداوم نداشت. در فاصله بین مجلس سوم و چهارم نوزده کابینه در ایران جابه‌جا شد و این جابه‌جایی‌ها نشان می‌داد مشروطه خواهان انگلوفیل چه به روز ایران آوردند. مجلس چهارم شورای ملی پس از پنج سال و هفت ماه و هشت روز وقفه، در اول تیر ۱۳۰۰ ش. یعنی حدود چهار ماه پس از کودتای ۱۲۹۹ ش. در زیر سایه مخوف کودتاچیان از یک طرف و اشغال ایران توسط روس و انگلیس از طرف دیگر، تأسیس شد. مجلس چهارم نیز از اساس یک مجلس فرمایشی و تحت سیطره دولت وثوق‌الدوله بود. عمر این مجلس در ۳۰ خرداد ۱۳۰۲ به پایان رسید. مجلس پنجم در ۲۲ بهمن ۱۳۰۲ ش تأسیس شد و همان مجلسی است که مشروطه را دودستی تحویل دولت کودتایی رضاخان داد و سلطنت رضاخان را وجه قانونی بخشید.

از این تاریخ، داستان دموکراسی «جوشنفران ایرانی» و انتخابات مجلس مشروطه در پشت و روی صحنه انتخابات، بیش از هر چیز به یک نمایش کم‌دی شباهت دارد. نمایشی که عموماً متن، بازیگران و صحنه آرای آن در دیوانسالاری مخوف دربار پهلوی طراحی می‌شد و در ظاهر هم عده‌ای خود را فریب می‌دادند که هنوز کارزار انتخابات بر سر نوشت مردم حاکمیت دارد. دولت آبادی در توصیف شیوه‌های شکل‌گیری مجلس ششم می‌نویسد:

وقتی انتخابات مجلس ششم شورای ملی شروع می‌شود دولتیان تصور می‌کنند به هر صورت و با هر شخص بخواهند نمایندگان مجلس ششم را انتخاب کنند، صدایی از کسی بلند نشده هیچ کس هیچ‌گونه اعتراض نخواهد کرد. این است که انجمن انتخابات را از کارکنان خود انتخاب کرده ریاست آن را به سید محمد تدین^۱ می‌دهند. اجتماع این اشخاص مخصوصاً تحت ریاست این شخص، مورد اعتراض شدید ملیون می‌گردد و به قدری موجب هیجان افکار می‌شود که درباریان انحلال انجمن را برای آرام کردن افکار لازم دیده به این کار اقدام می‌کنند.^۲

دولت رضاخان مجلس ششم را مثل یک مؤسسه دولتی تحت نظر وزیر دربار (تیمورتاش) تشکیل می‌دهد و این مجلس حتی یک انتقاد مختصر هم نمی‌تواند بکند و جز سکوت کردن و نزد وجدان خود خجل بودن چاره‌ای ندارد.^۳

در دوران دیکتاتوری رضاخان هشت دوره انتخابات مجلس شورای ملی برگزار شد که هفت دوره آن در زمان رضاخان و یک دوره آن در ابتدای حکومت محمد رضا افتتاح شد. نمایندگان تمام ادوار هفت‌گانه مجلس، وضعیتی بهتر از وضعیت مجلس ششم که اولین مجلس دوران استبداد سیاه است، نداشتند. وظیفه آنها در ظاهر رعایت قوانین مشروطه و در باطن اجرای دستوراتی است که از دربار رضاخان صادر می‌شود. نمایندگان مجلس هفتم به بعد بدون استثنا اول باید رضایت دربار پهلوی را تحصیل کنند و شنیده می‌شود که هر یک مبلغ معینی باید در خفا به وزیر دربار بدهند و شرط معین را هم که رأی دادن به هر لایحه‌ای که از طرف دولت بیاید به مجلس، بدون اعتراض تقبل کنند آنگاه نام آنها داخل فهرست نمایندگان در آن دوره شده با تعیین آن که از چه محل انتخاب شوند آورده خواهد شد.^۴

کسانی که استبداد مخوف دوران رضاخان را ندیده‌اند، شاید تصور کنند این مسائل درباره رژیم پهلوی افسانه و دروغ است اما اسناد زیر گوشه بسیار ناچیزی از اوضاع اسفبار آن دوران را نشان می‌دهد. این اسناد به ما می‌گوید چگونه نمایندگان قلابی مجلس رضاخان، از پیش تعیین شده و انتخابات نیز نمایشی بیش نبود. اسناد این گزارش مربوط به انتخابات ششم تا دوازدهم مجلس شورای ملی است و دوره‌های را شامل می‌شود که تیمورتاش وزیر

۱. سید محمد تدین بیرجندی نماینده و رئیس مجلس شورای ملی و یکی از نمایندگان سرسپرده رضاخان داستان سیلی زدن وی به شهید مدرس به تحریک رضاخان غوغایی در تهران به پا کرد.

۲. یحیی دولت‌آبادی، حیات یحیی، تهران، عطار/فردوسی، ۱۳۶۱، ج ۴، ص ۴۰۲.

۳. همان، ص ۴۰۴-۴۰۳.

۴. همان، ص ۴۰۴.

دربار پهلوی، مرد شماره یک رضاخان در سرکوب آزادی و استقلال ایران است. بخشی از این اسناد مربوط به اعتراضات مردم، بخشی مربوط به شکایات علما نسبت به دخالت دولت در انتخابات و بخشی دستور مستقیم دربار پهلوی به استانداران و سایر کارگزاران دولتی در خصوص انتخاب افراد خاص یا عدم انتخاب افرادی که مورد نظر دربار نیست، می باشد. بخشی از این اسناد هم تحلیل دربار پهلوی از نمایندگان مجلس و شخصیت سیاسی، اخلاقی و اجتماعی آنهاست. این بخش از اسناد نشان می دهد چگونه رژیم پهلوی در دوران رضاخان حتی نمایندگی نیم بند مجلس را که تنها دستاورد جنبش مشروطیت بود، بر نمی تابید و شأنی برای مردم و مجلس قائل نبود.

اغلب اسناد این بخش در سال ۱۳۷۸ ش یعنی حدود ۲۳ سال پیش در سطح بسیار محدودی توسط اداره کل آرشیو، اسناد و موزه دفتر رئیس جمهور منتشر گردید^۱ و در اختیار محققان قرار گرفت. متأسفانه نسل امروز کمتر از این اسناد خبر دارد و درک دقیق و عمیقی از بلاها و مصیبت هایی که در دوران سیاه رژیم پهلوی بر سر کشور و ملت ایران آمده، ندارد. امیدواریم انتشار مجدد این اسناد به شناخت هر چه بیشتر و عمیق تر تاریخ این دوران و زمینه هایی که منجر به انقلاب اسلامی شد، کمک کند.

بخشنامه محرمانه تیمورتاش به حکام ایالات سراسر کشور در خصوص نحوه برگزاری انتخابات دوره هشتم مجلس شورای ملی

۲۳ خرداد ۱۳۰۹، رمز نمرة ۱۴

متحدالمآل

حکام ایالت شمال و شرق و غرب و جنوب

در تعقیب دستور صادره از مقام ریاست وزراء و وزارت جلیله داخله، طبق اوامر ملوکانه، در قسمت انتخابات دوره ۸ و انتخاب نماینده جهت مجلس شورای ملی،

۱. برای مطالعه بیشتر رک: اسنادی از انتخابات مجلس شورای ملی در دوره پهلوی اول، تهران، اداره کل آرشیو، اسناد و موزه دفتر رئیس جمهور، ۱۳۷۸.

لزوماً اعلام می‌دارد طبق صورتی که ارسال گردیده است باید جدیت لازمه به عمل آید که این اشخاص جهت مجلس انتخاب شوند. اعلی حضرت اقدس شهبازی علاقمند هستند که باید اشخاص مفصله‌المندرجه در صورت لف، باید به هر قیمتی باشد انتخاب شوند. در صورتی که اندک تعللی در اجرای اوامر صادره بشود، مقصر بدیهی است مورد بی‌میلی اعلیحضرت واقع خواهد شد. با رعایت مواد مشروحه ذیل، راپرت جلسات خودتان را به وزارت دربار ارسال دارید.

۱. در صورتی که جهت انجام این مأموریت را ندارید، از تاریخ ملاحظه حکم تا ۴۸ ساعت از خدمت استعفا دهید.

۲. اشخاصی که باعث نُکث و بعلاوه در صدد هستند که نمایندگی به میل خودشان انتخاب کنند، از عملیات آنها جلوگیری به عمل آورید. در صورتی که به مخالفت خودشان باقی هستند فوراً آنها را تبعید نمایید.

۳. از مداخله روسها و مأمورین آنها و به علاوه بستگان آنها در امر انتخابات جلوگیری بطور محرمانه شود. در صورتی که از طرف عمال آنها مخارجی در قسمت انتخابات بشود، راپرت دهید تا دستور کلی در این موضوع داده شود. در کلیه امور آنها نهایت مراقبت را داشته باشید.

۴. اداره نظمی در این قسمت کاملاً مطیع شما خواهد بود. مأمورین اداره تأمینات هم مواظبت کامل خواهند نمود، ولی باید راپرت‌های مربوطه را به شما داده و دستور کلی دریافت دارند.

۵. طبق اعلان صادره، مجالس را آزاد بگذارید، ولی آزادی آنها باید طوری باشد که باعث تخریب عملیات و انتظامات محلی نشود. در کلیه مجالس باید مأمورین مخفی شما حاضر و ناظر باشند.

۶. در مداخله مأمورین و عمال همسایه جنوب، ناظر بوده و راپرت دهید که عملیات آنها چه و از چه رویه و مطابق چه منظوری است.

۷. در کلیه مجالس باید فقط مأمورین شما به طور مخفی حاضر و ناظر عملیات آنها باشند و نیز باید کاندیدای حوزه حکومتی خودتان را فوراً تهیه و ارسال دارید که منظور اهالی چه اشخاصی می‌باشند.

۸. در کلیه قضایا^۱ طبق امر همایونی باید با مشورت اداره قشونی حوزه حکومتی خودتان اقدام شود [و] با مشورت هم امر انتخابات خاتمه یابد.
۹. در صورتی که اشخاص میل به وکالت داشته باشند، باید آنها را قبلاً نصیحت و بعداً تهدید، در صورتی که به جلسات خودشان ادامه دهند، رایزرت دهید تا تبعید شوند.
۱۰. در صورتی که در صورتهای ارسالی تجدید نظری یا تغییرات^۲ سیاست و مصالح مملکتی ایجاب شود، بدیهی است تلگرافاً شخص منظور را معرفی خواهیم نمود.
۱۱. ممکن است تغییری^۳ در صورت تهیه شود به طوری که در ماده ۱۰ ذکر شده است قبلاً اطلاع^۴ داده خواهد شد.
۱۲. نمایندگان شما طبق صورت ارسالی باید انتخاب شوند.
۱۳. بدیهی است در صورتی که کاملاً معلوم شد که موفقیت کامل حاصل نکرده‌اند، البته اقدام دیگری در صندوق آراء خواهد شد، ولی این موضوع بعداً در صورت عدم موفقیت انجام خواهد شد.

تیمورتاش

۱. در اصل: قضایای.

۲. در اصل: تغییرات.

۳. در اصل: تغییری.

۴. در اصل: اطلا.

متن شبنامه منتشر شده در مورد دخالت دولت در مسئله انتخابات و حاکمیت دیکتاتوری در ایران

چهارشنبه پانزدهم مرداد ۱۳۰۹

حضور مبارک حضرت مستطاب اشرف امجد عالی آقای تیمورتاش^۱ مهین دستور
معظم دربار عظیم الشان پهلوی دامت شوکتہ العالی
یک ورقه شبنامه [ای] که در ساعت چهار صبح امروز، صدها از آن در یکی از
کوچه‌های^۲ مجاور مریضخانه وزیری پراکنده بود، لفاً تقدیم می‌دارد و چون این

۱. در اصل: تیمور طاش.

۲. در اصل: کوچهای.

ورقه خواه از حیث کاغذ و چاپ و خواه از حیث طرز نگارش جملات و الفاظ مانند "زحمتکشان"! سیاست خارجی بهتری برای مملکت! "مالیات جدید کمرشکن برای ملت فقیر"! "فقر اقتصادی" و غیره... غیر از شبنامه‌های^۱ خودمانی می ماند و در نظر من حاکی از وجود یک تشکیلات انقلابی اجنبی می نمود، برای جلب توجه آن حضرت اشرف به ایفاد آن مبادرت رفت.

[حاشیه بالا، به خط تیمورتاش: ضبط

[حاشیه راست، به خط تیمورتاش: فرخی اجنبی پرست نوشته است.

هموطنان

انتخابات شروع می شود، در صورتی که اصول دیکتاتوری و خودسری کاملاً حکمفرماست. به قرار اطلاعی که به ما رسیده است، مأمورین و حکام اسامی کاندیداها^۲ را که از طرف دربار تعیین شده است دریافت داشته اند. واضح است که با شرایط حاضر انتخابات، [انتخاب] وکلای حقیقی غیر ممکن است. در تمام ممالک مشروطه، علاوه از این که دولت حق دخالت در انتخابات ندارد، باز هم چندین ماه قبل از انتخابات، احزاب و دستجات و طبقات مختلفه، به واسطه انتشار جراید و مجلات و بیانه‌ها و به وسیله تشکیل مجامع و کنفرانسها، افکار و آمال خود را به گوش توده رسانده و کاندیداهای خود را معرفی^۳ نموده و از گذراندن اشخاص نالایق و خائن جلوگیری می نمایند. بدون این اصل، انتخابات و پارلمان معنی خارجی

۱. در اصل: شبنامه‌های.

۲. در اصل: کاندید؛ در کل سند به شکل «کاندیده» آمده است.

۳. در اصل: معرفی.

نداشته و نخواهد داشت.

همه می‌دانند که وکلای که با قلدری^۱ از طرف دربار تعیین شده و وکیل می‌شوند، در دوره وکالت خود فقط رل^۲ مستخدم و نوکر مطیع و فرمانبردار قلدرها در^۳ دربار را اجرا می‌کنند، حقوق ملی برای آنها جز بازیچه چیز دیگری نیست؛ امروزه ایران احتیاجات زیاد دارد: مملکت را بحران اقتصادی و فقر عمومی فرا گرفته است، اوضاع تمام طبقات روز به روز بدتر می‌شود، زندگانی طبقات زحمتکش روز به روز سخت‌تر می‌گردد، دولت و مجلس باید وضعیت خراب اقتصادی مملکت را خوب کند. وضعیت سخت زارع و رعیت را اصلاح کند، سیاست خارجی را موافق منافع ملی ایران برقرار نماید؛ ولی وکلای خائن درباری به جای تمام این کارهای لازم در مجلس جمع شده و هر روزی یک قسم مالیات جدید کمرشکن به دوش این ملت فقیر بدبخت تحمیل می‌کنند و برای ظاهرسازی و فریب، پولهای ملت را بدون تعمق، به عناوین مختلفه برای کارهایی که برای توده ذره [ای] فایده ندارد، مصرف می‌کنند.

هموطنان! باید صدای خود را بلند نماییم، باید به کارهای غیرقانونی و عملیات دیکتاتوری دربار مقاومت کنیم و عناصری که به آزادی و ترقی ملت و مملکت علاقمند هستند نباید ساکت بنشینند. باید در هر جا و در هر نقطه صدا بلند کرده مجامع و کنفرانسی تشکیل داده و خیانت‌های وکلای کنونی را به وسیله نطقها و بیانیه‌ها و جراید به ملت گوشزد کرده و بکوشند که تا روز انتخابات، نمایندگان حقیقی خود را انتخاب نمایند.

زنده باد آزادی، محو و نابود [باد] استبداد و عناصری که برای احیای استبداد از هرگونه خیانت خودداری نمی‌کنند.

یک عده از طرفداران آزادی

۱. در اصل: قولدوری.

۲. در اصل: رول.

۳. در اصل: را.

لیست تعیین و جایجایی کاندیداهای مورد نظر توسط تیمورتاش برای دوره نهم مجلس

اسم محل	وکلاهی فعلی	وکلاهی آتیه
همدان	محسن خان فراگوزلو - اورنگ	محسن خان فراگوزلو - اورنگ
کرمانشاهان	۱) اعظم زنگنه ۲) ملک ایرج میرزا دولتشاهی ۳) محمد علی میرزا دولتشاهی ۴) فزونی	۱) اعظم زنگنه ۲) مرات الممالک ۳) محمد علی میرزا دولتشاهی ۴) فزونی
گروس	دبیر سهرابی	دبیر سهرابی
کردستان	۱) فرج الله خان آصف ۲) وکیل الملک [وکیلی] ۳) حبیبی ۴) مفتی	۱) فرج الله خان آصف ۲) وکیل الملک وکیلی ۳) مفتی ۴) تقی خان فراگوزلو
آذربایجان: تبریز	۱) لیسقوانسی ۲) اسکندری ۳) باستانی ۴) ثقة الاسلامی ۵) چایچی ۶) فرشی ۷) تربیت ۸) جهانشاهی	۱) طباطبایی وکیلی (اجلال الملک) ^۱ ۲) اسکندری ۳) فرشی ۴) باستانی ۵) ثقة الاسلامی ۶) میرزا جواد خان امامی ^۲ ۷) لیسقوانی ^۳ ۸) تربیت ۹) جهانشاهی

۱. میرزا جواد خان با طباطبایی وکیلی (اجلال الملک)، هرکدام یک بار نوشته شده و سپس با مداد قرمز خط خورده است و در نهایت طباطبایی وکیلی تعیین شده است.
۲. اسکندری خط خورده و میرزا جواد خان امامی به جای وی تعیین شده است.
۳. چایچی خط خورده و لیسقوانی به جای وی تعیین شده است.

اردبیل	۱) طباطبایی دیبا (۲) و هاب زاده	۱) جعفر آقای پناهی (۲) و هاب زاده
اهر	ایزدی	ایزدی (شاید از کاشان)
سزانب	مولوی	مولوی
مراغه	۱) اسکندر خان مقدم (۲) فتوحی	۱) اسکندر خان مقدم (۲) فتوحی
ساوجبلاغ مگری	حیدری	حیدری
رضائیه	افشار (میرزا حسین خان)	افشار
خوی و ماکو، ایل شاهسون	دیبا - بیات ماکو	۱) دیبا (۲) بیات ماکو
زنجان	۱) مجد ضیائی (۲) افخمی ۳) حاج آقا حسین رهبری	۱) مجد ضیائی (۲) افخمی حسین رهبری
رشت	سردار معتمد - طالش خان	طالش خان - چایچی ^۲
پهلوی	مژدهی	مژدهی
فومن	دکتر سمیعی	دکتر سمیعی
لاهیجان	صفاری	صفاری
طوالش	همراز	مسعودی (مدیر کوشش ^۳)
ساری	دکتر سنگ - معتمد سنگ	دکتر سنگ - معتمد سنگ
بارفروش	۱) ملک زاده آملی (۲) دادگر ^۴ ۳) جمشیدی	۱) ملک زاده آملی (۲) دادگر (۳) جمشیدی
استرآباد	هزار جریبی	

۱. طباطبایی دیبا خط خورده و هاب زاده به جای وی تعیین شده است.
۲. سردار معتمد خط خورده و چایچی به جای وی تعیین شده است.
۳. مدیر روزنامه کوشش آقای شکرالله صفوی است.
۴. در کنار اسم دادگر آمده است «از جای دیگر، از ولایات ثلاث کجور تنکابن».

صحرا	پیرزایی	پیرزایی
خراسان : مشهد	(۱) مهدوی (۲) کفایی (۳) امیر تیمور (۴) وهاب زاده	(۱) مهدوی (۲) کفایی (۳) امیر تیمور (۴) وهاب زاده
درگز	اقبال	زوار
ترشیز	دکتر ضیائی	زوار [یا] اقبال
ترت	حاجی امین	دکتر ضیائی
سبزوار	افسر - آقازاده	افسر - آقازاده
نیشابور	تیمورتاش	تیمورتاش
قوچان	فهیمی	فهیمی
بجنورد	مسعود ثابتی	مسعود ثابتی
تون و طیس	مسعودی خراسانی	مسعودی خراسانی
بیرجند	معتضدی	مظفر اعلم (منصف)
سیستان	اسدی	اسدی
شاهرود	دکتر اعلم	دکتر اعلم
سمنان و دامغان	یاسائی	دکتر حسینیقلی خان قزل ایاغ
ساوه	احتشام زاده	احتشام زاده
گلبایگان	حسنعلی میرزا دولتشاهی	حسنعلی میرزا دولتشاهی
محللات	شریعت زاده	شریعت زاده
ایل بختیاری	پسر امیر مفخم	-
ایلات خمسه	-	-
ملل متنوعه	-	ملایر و تویسرکان

۱. اقبال خط خورده و زوار به جای وی تعیین شده و در جلو اسم زوار نوشته شده است.

«متوقف».

طهران	محتشم السلطنه - آشتیانی - بهبهانی - امین الضرب - آقا رضا بوشهری - طهرانچی - شیخ حسین طهرانی - لاریجانی - دادور - فقیه التجار - بنکدار - کاشانی	(۱) امین الضرب (۲) حکیم الدوله ادهم (۳) نیک پور (۴) کاشف (۵) علی خان وکیلی (۶) طهرانچی (۷) طهرانی (۸) دادگر (۹) دادور (۱۰) محتشم السلطنه (۱۱) لاریجانی (۱۲) بنکدار
غار و فشاویه	رهنما	رهنما
خوار و رامین	سید محمد محیط	سید محمد محیط
شهریار	دهستانی	دهستانی
دماوند	خواجوی (منتصر السلطان)	خواجوی
عراق	(۱) بیات (۲) عراقی	(۱) بیات (۲) عراقی
اصفهان	(۱) حاج امین (۲) فاطمی (۳) دکتر احتشام	(۱) حاج امین (۲) دکتر احتشام (۳) میرزا حسین خان فاطمی
قمشه	حاج میرزا حسین خان فاطمی	جلانی
نجف آباد	امیر حسین خان	امیر حسین خان
بروجرد	(۱) نقة الاسلام (۲) اعتبار	(۱) نقة الاسلام (۲) اعتبار
خرم آباد	(۱) ..... (۲)	(۱) اعتبار (۲) حاج سید ابوطالب یحیوی
خوزستان	(۱) ناصری (۲) ارکانی (۳) محمد تقی خان اسعد (۴) موقر	(۱) ناصری (۲) ارکانی (۳) اسعد (۴) موقر
شیراز	(۱) قوام (۲) حاج غلامحسین ملک (۳) نواب (۴) حکمت (۵) ادیب السلطنه	(۱) قوام (۲) حاج غلامحسین ملک (۳) ..... (۴) ذوالقدر (۵) آقامیرزا محمدتقی مشکاتی

۱. بهبهانی خط خورده و دادگر به جای وی تعیین شده است.

۲. فاضل الملک خط خورده و اعتبار به جای وی تعیین شده است.

فسا	(۱)	نوبخت
بهبهان	(۱)	سلطانعلی خان سلطانی بهبهانی
آباده	حکمت	دکتر بهرامی
لار	-	دکتر شیخ
عباسی	کازرونی	کازرونی
بوشهر	(۱) دشتی (۲) آقا محمدرضا بهبهانی	(۱) دشتی (۲) بهبهانی
جهرم	اسماعیل خان قشقانی	-
کرمان	(۱) دبستانی (۲) مؤید احمدی	(۱) دبستانی (۲) مؤید احمدی
رفسنجان	امیر ابراهیمی	امیر ابراهیمی
سیرجان	دکتر شیخ	مرآت السلطنه اسفندیاری
بم	دکتر ملک زاده	دکتر ملک زاده
جیرفت	روحی	روحی
بلوچستان	-	انتخاب محلی
یزد	(۱) دکتر طاهری (۲) آقا سید کاظم (۳) نواب	(۱) دکتر طاهری (۲) آقا سید کاظم (۳) نواب
نائین	پیرنیا	پیرنیا
کاشان	(۱) عامری (۲) شریفی	(۱) شریفی (۲) توکلی ^۱ - سید محمدعربی
قم	دربانی	دربانی
قزوین	(۱) وثوق (۲) ملک آرائی	(۱) شاهرودی (۲) کورس یا وثوق

۱. غفاری خط خورده و توکلی به جای وی تعیین شده است.

این سند در نوع خودش جالب است. از یک طرف دربار رضاخان فهرست سراسری افرادی که باید در شهرها انتخاب شوند را به حکام ولایات ابلاغ می‌کند، از طرف دیگر عوام فریبانه می‌گوید انتخابات باید آزاد باشد و از همه جالب‌تر در انتها می‌نویسد اگر فلان کس انتخاب شود بهتر و مایه خوشوقتی است!!

استعلام حاکم اراک از تیمور تاش در مورد نظر او برای کاندیدای مجلس از حوزه اراک

از عراق

وزارت جلیله دربار دامت شوکته. به طوری که نظمیه و مأمور انتخابات اظهار می‌نمایند، امر شده آقای عراقی باید وکیل شود و از یک طرف آقای سهام‌السلطان با اصول آزادی با تجار و سایرین مذاکره، زمینه تهیه می‌نمایند. کاندیدای تجار آقای فراهان چی معین...^۱ و مشغول در امر انتخابات می‌باشد. در این صورت مستدعی است تکلیف را محرمانه [معین] فرمایند تا مطابق امر رفتار و تأخیر نیفتد.
۱۱ مهر [۱۳۰۹]، نمره ۱۳۰۴.
حکومت عراق، ارفع.

[حاشیه پائین، به خط تیمور تاش:] جواب بدهید که امری که باید آقای عراقی انتخاب بشود داده نشده است و انتخابات باید آزاد باشد. ولی اگر آقای عراقی انتخاب بشوند، البته بیشتر باعث خوشوقتی خواهد شد.

۱. جافتادگی و ابهام جمله مربوط به اصل سند است.

مکاتبه فرمانده لشکر شرق (سر تیب امان‌الله جهانبانی) با تیمورتاش در خصوص وضعیت انتخابات و کاندیداهای نمایندگی شهرهای خراسان و سیستان

” دفتر مخصوص شاهنشاهی
از مشهد قصر همایونی

حضور حضرت اشرف وزارت جلیله دربار پهلوی دامت شوکتة
در جواب مرقومه نمره ۲۷۳۷ معروض می‌دارد اولاً با زوار در ترشیز مخالف بسیار
است، ولی چون تمایل ملوکانه به انتخاب او تعلق گرفته است قبلاً اقدامات لازمه به
عمل آمده و خواهد آمد. مقبل السلطنه و اقبال السلطان جداً مخالف و اغلب
تلگرافات شکایت از طرف و با اطلاع آنهاست. ثانیاً جریان انتخابات در جز مطلوب
و به نفع امیر اعلم است. ثالثاً امیر شوکت الملک از انتخاب شدن مستنکف و وعده
داده است برای انتخاب اسدی از سیستان جدید نماید. رابعاً چهار نفر کاندیدای
مشهد مقدس به طریقی که دستور فرموده بودید، یعنی امیر تیمور کلالی،
رییس‌التجار، حاج حسن آقای ملک و حسن آقای آقازاده باقی و در انتخاب آنها
موفقیت حاصل گردیده، لازم به چهارمی جدید نخواهد بود. از طبس سالار مؤید
انتخاب خواهد شد. خامساً در موضوع بیرجند و میر ممتاز اطاعت می‌شود. ۲۸
خرداد ۱۳۰۷. نمره ۴۵۳.

فرمانده لشکر شرق - سر تیب امان‌الله جهانبانی

[حاشیه راست، به خط تیمورتاش: ضبط.]

مکاتبه علی اکبر داور (وزیر عدلیه) با تیمورتاش در خصوص توصیه چند نفر از نزدیکانش برای نمایندگی مجلس

وزارت عدلیه
کابینه وزیر

به تاریخ ۱۳۱۱/۷/۹

دوست معظم عزیزم

یکی دو سه مطلب امروز خواهش شد که در^۱ اینجا عرض می‌کنم. حاجی ابراهیم آقا، برادر حاج فرج صراف تبریزی که بر بنده حق حیات^۲ دارد، برای این که یازده سال مخارج اقامت بنده را در اروپا داده و اگر بنده امروز چیزی هستم، از "برکت" اوست - پسری داشت که با بنده، یا در حقیقت بنده را با او به اروپا فرستاد. چون هیچ کار نمی‌کرد، به پدرش نوشتم و برای این که لااقل یکی از اولادهایش چیزی بشود، پسر کوچکش را هم به اروپا فرستاد. این دویمی نه سال در یک منزل، در تحت مراقبت بنده کار کرد: از مدرسه ابتدائی تا عالی تجارت را تمام کرد، دو سال هم در انگلستان و نقاط دیگر تحصیل کرد و به ایران برگشت. فعلاً در سر املاک خودشان و سن او در حدود سی و یک سال است. حاجی از بنده به اصرار تقاضا دارد پسرش وکیل شود. بنده از حضرت اشرف بی‌اندازه متشکر می‌شوم که بگذارید و مساعدت بفرمائید، در یک قسمت کوچک بتوانم دینی ادا کرده باشم. اگر از نقطه نظر اصولی هم انتخاباتی به عمل آید، جعفر همه قسم مناسبت دارد. ممکن است این

۱. دراصل: از.

۲. در اصل: حیوة.

تمنای "مبرمانه" بنده را بپذیرید و یک منت هم بر بقیه منت‌ها اضافه کنید؟
 عرض دیگر: ثقة‌الاسلام بر وجدی اخیراً که یکی از متمولین درجه اول جاپلق مرده،
 دختر نه یا ده ساله او را برای پسر خودش، برخلاف قانون از دواج عقد کرده!
 مقصود واضح است: خوردن مال صغیر. اعتبارالدوله هم مدعی است که پدر دختر،
 او را در زمان حیاتش^۱ برای پسر من عقد کرده (!) در این جا هم مقصود روشن است،
 ولی چون ادعای عقد از طرف اعتبار - بر فرض صحت - قبل از قانون از دواج بوده،
 جای تعقیب جزائی نیست؛ ولی ثقة‌الاسلام نره غول، دو سه ماه قبل این عمل را که
 زشت ترین اعمال است، مرتکب شده؛ خود و پسرش مشمول قانون از دواج هستند و
 تعقیب خواهند شد: پسر به عنوان مرتکب و مجرم اصلی، پدر به عنوان معاون. حالا
 یکی از دو سه کار می‌شود کرد. یا بگذاریم و دست به دست بکنیم تا مجلس تمام شود
 و هر دو تعقیب شوند، یا مجرم اصلی را تعقیب کنیم و از مجازات معاون
 (ثقة‌الاسلام) صرف نظر کنیم، یا سلب مصونیت معاون خواسته شود. نظر آقا را
 تلگرافاً تمنا می‌کنم.

امیدوارم در هر حال، هر نوع انتخابی در نظر باشد، این کثیف انتخاب نشود. راجع به
 رفیق دیگرمان چیزی عرض نمی‌کنم. یک تمنای دیگر منفی: مرگ من اسدالله خان
 عامری را انتخاب نکنید.^۲ دیگر، دکتر علی خان تبریزی که یک مرتبه هم برای خانم
 خدمت رسید، داوطلب وکالت و البته از هر حیث خوب است. قطعاً در تبریز هم
 بی‌طرفدار نیست. از حیث اصولی از جعفر بهتر است، برای این که با هوشتر از
 اوست. (ولی مقصود بنده اشتباه نشود، انتخاب جعفر را استدعای قطعی می‌کنم.)
 شخص دکتر در وفاداری هم نظیر ندارد.
 دو سه عرض دیگر:

۱. در اصل: حیوتش.

۲. در این قسمت نامه از سوی داور به این گونه امضاء شده است: "تصقت داور ولی
 بعدالتحریر هم دارد که در پی آمده است. در ضمن این امضاء در آخر نامه آمده است."

به نیک پور هنوز آقا اعتماد ندارید؟ بنده دارم و از برای وکالت به جهات عدیده خوب است: کسانی که بدی کرده و نادم شده نیز مورد لطف قرار بدهید، قطعاً ضرر نخواهد داشت. اگر اصولاً اشکالی در کار نباشد و در کار نیک پور اشکال اصولی نیست، به شخص او هم می‌توانید اعتماد بفرمایید، بنده ضمانت می‌کنم. در تهران هم خودش بی طرفدار نیست. ظهیرالدوله را می‌شناسید؟ داوطلب (۱) وکالت است. اخلاقاً خوب است. چون خود آقا هم می‌شناسید، بیش از این عرضی نمی‌کنم، اگر مصلحت بدانید اقدام خواهید فرمود. حاج میرزا زین العابدین ملکی راجع به انتخاب یک نفر از نزدیکان خیلی نزدیک بنده^۱ می‌شود به آقای دیبا (وکیل الملک) صحبت کرده بود. تحقیق بفرمائید بنده عرضی نمی‌کنم، چون امر شخصی است. مرات السلطنه هم خواهش کرده بود او را به یاد آقا بیندازم.

واقعاً صمصام الملک برای خرج سفر ترکیه‌اش منتظر بذل مرحمت است. علی وکیلی به عقیده بنده برای وکالت بسیار خوب است.

[امضاء:] تصدقت داور

[حاشیه بالا، به خط تیمور تاش!] ضبط.

[مهر:] ورود به دفتر وزارت دربار پهلوی

تاریخ: ۱۳۱۱/۸/۱۴

نمره اندیکاتور ۴۴۴۵

۱. کلمه بنده تکرار شده است.

تحصن عده‌ای از اهالی کاشان در تلگرافخانه در اعتراض به اعمال نفوذ متنفذین محل در امر انتخابات و درخواست انحلال انجمن نظارت

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب ۳۰۱، سنه ۱۳۰۵

وزارت جلیله دربار اعظم

از کاشان به ط [هران]، نمره قبض: ۳۲۳۵، نمره تلگراف: ۱۲۲، عدد کلمات: ۳۱۷،
تاریخ اصل: ۲۳، تاریخ وصول: روز ۲۴ ماه ۷ [۱۳۰۵]

۱۲ کپیه: ریاست مقدس مجلس، ریاست وزراء عظام، وزارت دربار پهلوی، وزارت
داخله، وزارت عدلیه، شاهزاده نصرت الدوله، داور: طباطبائی دیبا، دشتی، کوشش،
طوفان، حضرت آیت‌الله کاشانی، هیئت کاشانیان، چون حقوق ملی صد هزار نفر
اهالی ملعبه طرفداری گشته، در مقابل انظار نمایندگان ملت علناً انجمن نظارت
قانونی را معوق، چند نفر پادوهای سهام‌السلطنه عرب را از قبیل آقا علی تبریزی
نوکر قدیمی ماشاء‌الله خان، بنام انجمن تحمیل کرده علناً و تجمعیاً مشغول تهدید
اهالی می‌باشند، به انکاء طرفداری حکومت و رؤسای بلدیة، عدلیه، عباس خان
مستطلق؛ کریم خان، نایب‌الحکومه جوشقان از هیچگونه جنایت و فشاری برای
تحمیل سیدحسن خان زعیم و پسر سهام‌السلطنه فروگذار نمی‌کند و دو نفر کسان
سهام‌السلطنه را به عنوان نمایندگی انجمن مأمور نظنز و جوشقان کرده‌اند. آیا تعجب
نمی‌فرمائید در چهل فرسخی مرکز سمیع مجلس مقدس چنین جنایات و انتخاب
تنگینی عملی شود. چون برای توده اهالی تحمل ناپذیر بود تعطیل عمومی نموده
تجمعیاً در تلگرافخانه متحصن هستیم تا به وسیله آن ذوات محترم حقوق سابقه خود
را در جلوگیری انجمن غیرقانونی و تبدیل مأمورین خائن استیفا نماییم.

از طرف حاضرین تلگرافخانه، مهدی آیت الله زاده، شکرالله حسینی، احقر احمد حسینی، علی نراقی، صادق نراقی پور، الحاج قزوینی، عباس برخیده، فیلسوف طهماسبی، الحاج ابوالقاسم معارفی، الاحقر جواد کاشانی، الحاج سیداحمد، محمد مجتهد، افتخارالاسلام، مهدی بخشئی، حسین غفار...^۱ شریعت زاده، ارباب محمد آقا، محمد حسینی، علی اکبر سیدمهدی، محمد زهرائی، صابری، علی محمد صمدی عباسی، عسگر شرفی سلطانی، حسینعلی مس فروش، شیخ محمد حاجی، مشهدی گیوهچی، محمد کیهانی محتشمی،...^۲ موسوی، حسین، علی اکبر، محمد، اسدالله، حسین الحسینی، الحاج علی اکبر عسگری، خیاز محلوجی، حسن، محمد حسین، علی اکبر صحی فیلسوفی، عطاء، الحاج محمدقاسم قمصری، سجادی، استادی، خیاز، الحاج غلامعلی، حسین الحسینی، زرگر زاده راد، ابراهیم کریمی عرب زاده، محمدحسن جامعی، منصور، تاوریری، سیدآقا بنائی شاه باشی، صادق شرفی، بیگلر کمیلی زاده

[مهر: تلگرافخانه مبارکه

وزارت دربار پهلوی

نمره کتاب ثبت: ۲۴۵۷، کارتن ۵ دوسیه ۴، تاریخ اصل مطلب: ۲۵ مهر ماه ۱۳۰۵

وزارت جلیله داخله

شکایات متوالیه واصله از اهالی کاشان در موضوع انتخاب هیئت نظار که کپی

۱. یک کلمه خواننده نشد.

۲. یک کلمه خواننده نشد.

تحصن عده‌ای از اهالی کاشان در تلگرافخانه در اعتراض به همکاری حکومت با متنفذین محل در دخالت در امر انتخابات و تشکیل انجمن نظارت

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره کتاب ۱۱۷، سنه ۱۳۰۵

از کاشان به ط [هران]، نمره قبض: ۳۳۶۳، نمره تلگراف: ۱۶۹، عدد کلمات: ۱۲۵،
تاریخ اصل: ۲۷، تاریخ وصول: روز ۲۷ ماه ۷ [۱۳۰۵]

طهران، به توسط حضرت آیت الله کاشانی، ریاست مجلس مقنن؛ **۳** کیسه: ریاست
وزراء عظام، وزارتین دربار پهلوی و داخله. چون معدودی مغفرت پرست به دست
حکومت می‌خواهند انتخابات کاشان را ملعبه اهواء خود قرار دهند و بر خلاف نص
صریح قانون از اشخاصی که با هیچ منطبق سزاوار عضویت انجمن نظارت نیستند
تشکیل انجمن داده؛ وزارت داخله هم توجهی به عرایض **حقه اهالی** نفرموده‌اند،
توده اهالی با نفرت شدیدی که کاشف کمال مظلومیت می‌باشد دست از **مشاغل** خود
کشیده در تلگرافخانه برای استیفاء حقوق خود متحصن **هستند** طاعیان به نوبه خود
اجابت مسئول مشروع عموم را از مقامات عالیله جداً **مستلت می‌نمایند** **العید حسین**
رضوی، محمد حسین، حسین دربندی آرائی، شهاب‌الدین نراقی، **جعفر نراقی**، علی
نراقی، احمد الحسینی، **العبد خلیل الله مهدی ابن حسیب الله ابو تراب نراقی**،
ابو محمد نراقی، شریعتمدار.

[مهر: تلگرافخانه مبارکه]

نامه آیت‌الله کاشانی در حمایت از معترضین به روند انتخابات مجلس
در کاشان و ارسال تلگراف اهالی شهر در خصوص درخواست عدم
دخالت وزارت داخله در امر انتخابات

ج ۱ [جمادی‌الاولی ۱۳۴۵]^۱

بسم الله الرحمن الرحيم

مستدعی است محض خدا توجه مخصوص عاجل بفرمائید

به عرض می‌رسانند: روز قبل تصدیع داده باز هم ناچار تصدیع می‌دهد. دولت حاضره
برای تحمیل اشخاص در هشت ماه قبل یک عده خدانشناس بی‌وجدان دسیسه‌کار را
به نام مأمورین دولتی بر اهالی مسلط و جان و مال و اعراض مردم را دستخوش
اغراض قرار داده. مأمورین از قبیل حاکم، تلگرافچی، رئیس عدلیه، مستطق، وکیل
عمومی، رئیس بلدیة، رئیس اوقاف، رئیس سجل احوال، رئیس معیزی به دستبازی
پسران سهام‌السلطنه برای خفه کردن احساسات مردم از هیچ جنایتی کوتاهی ندارند
و علناً حقوق اهالی را پایمال می‌کنند. قریب دو ماه است تقریباً کاشان کلاً تعطیل و
نمایندگان اهالی در تلگرافخانه متحصن، اشخاصی را که به عنوان مفتش می‌فرستند
خود مقوی و مؤید جنایات و بیشتر بر فشار و تهدید می‌افزایند. خدا گواه است این
معامله در انظار نسبت به اهالی یک شهری و این بی‌رحمتی نسبت به خدمتگذاران
صمیمی برای شخص شخیص اعلیحضرت همایونی زینده نیست. خیلی به موقع
است اعلیحضرت همایونی رعیت‌نوازی و نظر مرحمتی به اهالی کاشان فرموده جان
و مال و ناموس مردم را از چنگال متعدیان حفظ فرمایند. تلگرافی که توسط داعی
رسمیه تقدیم نموده مستدعی است حضرت عالی هم توجهی بفرمائید و شرح مطلب

۱. برابر با: ۶ آذر ۱۳۰۵.

را به عرض سده سنیه همایونی برسانید. ان شاء الله لطف خواهید فرمود. ایام جلالت
مستدام باد.

الجانی [امضاء:] ابوالقاسم الحسینی البکاشانی

وزارت دربار پهلوی

نمره کتاب ثبت: ۲۸۳۸، تاریخ اصل مطلب: ۸ آذر ماه ۱۳۰۵

وزارت جلیله داخله

سواد عریضه تلگرافی متحصنین تلگرافخانه کاشان را در شکایت از ترتیب انتخابات
آنجا لفاً ارسال و بر حسب امر مبارک ملوکانه ابلاغ می نمایند که در احقاق حق و رفع
شکایت و خارج شدن آنها از تحصن اقدامات سریعه به عمل آورده، نتیجه را برای
عرض به خاکبای مبارک اشعار فرمایند.

کفیل وزارت دربار پهلوی
[امضاء پیش نویس:] لطفعلی قویم

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

سنه ۱۳۰۵

از کاشان به طهران، نمره قبض: ۴۰۰۶، نمره تلگراف: ۵۲، عدد کلمات: ۹۳، تاریخ
اصل: ۵، تاریخ وصول: روز ۶ ماه ۹ [۱۳۰۵]

شکایت جمعی از مردم کردستان به سبب اعمال نفوذ متنفذین در وزارت داخله و قطع شمارش آراء نمایندگان منتخب مردم

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمره ۱۱۴، سنه ۱۳۰۵

از کردستان به ط [هران]، نمره قبض: ۸۱۱، نمره تلگراف: ۱۵۰، عدد کلمات: ۵۰۰، تاریخ اصل: ۱۹، تاریخ وصول: روز ۲۰ ماه ۲ [۱۳۰۵]

توسط حضرت آقای ملافتح شیخ الاسلام، مقام منیع ریاست وزراء عظام دامت عظمت، کپیه حضرت اجل وزارت دربار اعلیحضرت پهلوی، کپیه وزرات جلیله داخله، کپیه هیئت متحدہ کردستان، کپیه آقای حاجی معین بوشهری، کپیه آقای تقی زاده، کپیه آقای علانی، کپیه اقدام، کپیه گلشن. سالها است متنفذین کردستان که عده شان از چهار نفر بیشتر نیست، به زور رشوه و تقدیمی به کارکنان دولت ماضی، کلیه مشاغل و مقامات ملی و اجتماعی را غصب و تصاحب نموده، گلوی ملت بدبخت را فشرده اند. در دوره حیات بخش پهلوی اهالی کردستان تصور کردند که باز از وضعیت سابق خاتمه پیدا کرده و دسیسه و نیرنگ اشراف در قلوب کارکنان دولت حاضره اثری ندارد؛ به این جهت، ملت نادان گول خورده خطا رفته به امیدواری و اتکای فرمان همایونی داخل انتخابات شدند. انجمن نظار با کمال بی طرفی وظایف قانونی خود را ایفا نموده و انتخابات خاتمه پیدا کرده، سه نفر وکیل ملی کردستان رسمی شده اند و پنج روز است از عمر انتخاب می گذرد. در پایان ختم انتخاب تازه، به دسیسه کارکنان متنفذین، از طرف وزارت جلیله داخله تلگراف توفیق قرائت آراء می رسد؛ چرا؟ برای این که سه وکیل جعلی سابق انتخاب نشده اند. به طور اختصار عرض می کنیم: اگر عدالت و مشروطه این چنین باشد، هزار رحمت حق بر روان استبداد. به صدای رسا به شخص اعلی حضرت پهلوی مظلومانه تظلم می نمایم که

اعلیٰ حضرت تا این است روح آزادی؟ این است نتیجه امیدواری عامه به دولت پهلوی؟ این است روح مملکت‌داری و ملت‌پروری؟ باز توده ملت را تسلیم اشراف و متنفذین می‌فرمائید. اگر بنا باشد که دوباره همان سه وکیل از یک خانواده به طهران رهسپار شوند و ملت کردستان عموماً از نعمت وکالت محروم باشند، اصلاً قانون انتخابات را کنار گذاشته بدون زحمت و فورمالیته ظاهر سازی همان سه نفر را به موجب ورقه رسمی به مرکز دعوت فرمائید؛ اگر نه، امر فرموده‌اند انجمن نظار قضاوت خود را به پایان برساند، حکمیت صحت و سقم جریان انتخابات موکول به مجلس شورای ملی است. در آنجا معلوم خواهد شد که انتخاب این دوره با دوره‌های سابق چه نسبتی دارد. آیه الله حجة الاسلام قطب السادات، محمد قاضی، حسین الحسینی، میر ابوالفتح، میر ناصر الدین، ملا اسمعیل افتخار الاسلام، محمد سعید مدرس، محمد امیری، سیف الله اردلان، خلیل .....^۱ محمود حشمة الملک، نصره الله اردلان، حسین اردلان، جعفر معاون بلدیة، حسین اردلان - حسین علی اردلان، قوام‌التجار، حاجی خان محمد باقر، عبد الخالق تاجر، حاجی عبدالصمد تاجر، حاجی عبدالله تاجر، حاجی احمد تاجر، حاجی اسمعیل تاجر، حاجی سید فرج الله تاجر، علی اصغر تاجر، احمد صالح زاده تاجر، سید محمد امانت فروش - عباس جلیل زاده تاجر، محمود تاجر، محمد تاجر، اسمعیل جراح زاده بلور فروش. حاجی محمد کریم تاجر، محمد سعید بن محمد امین تاجر، محمد سعید تاجر - اسمعیل احمد، احمد درویش، میرزا محمد عبدالله قهوه‌چی، محمد امین عطار، محمود عطار، بهاء‌الدین عطار، سلیمان عطار، محمد جعفر تاجر، محمد صادق عتایت‌الله شاه اویسی. عبدالرحیم تاجر، محمد شاه اویسی، عبدالله منصوری، عزیز محمد رشید بقال، عبدالله بقال، محمد رضا بقال، اسمعیل بقال، مجید منصوری

[مهر:] تلگرافخانه مبارکه

[حاشیه بالا، راست:] کپی وزارت جلیله دربار پهلوی

[حاشیه بالا، چپ:] ضبط شود.

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

شماره کتاب ۱۱۷

تاریخ وصول	تاریخ ارسال	توضیحات	عدد کلمات	تاریخ اصل	توضیحات	اسم گیرنده
روز	ماه					
۷	۲۶		۲۶	۱۳۰۵		

لایحه مطروحه حضرت آیت الله العظمی آیت الله العالی فی سبیل الله آیت الله العظمی آیت الله العالی
 در باره اهدای و دریافت حجت صدر حضرت آیت الله العظمی آیت الله العالی فی سبیل الله آیت الله العظمی آیت الله العالی
 کاتبان و قلمدان اهدا و دریافت نمودند و در خصوص این امر در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵ در تهران
 متفق گردیدند و در خصوص این امر در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵ در تهران متفق گردیدند و در خصوص
 این امر در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵ در تهران متفق گردیدند و در خصوص این امر در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵
 در تهران متفق گردیدند و در خصوص این امر در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵ در تهران متفق گردیدند
 و در خصوص این امر در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵ در تهران متفق گردیدند و در خصوص این امر
 در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵ در تهران متفق گردیدند و در خصوص این امر در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵
 در تهران متفق گردیدند و در خصوص این امر در تاریخ ۲۶/۲/۱۳۰۵ در تهران متفق گردیدند

۱۳۲۵
ع ۱۳۲۲

بسم الله الرحمن الرحيم
موتورت نون خدا و به خصوص موتورت

بسم نون
موتورت نون خدا و به خصوص موتورت
بدرت کبریا در اتمه حیرت کننده خداست در میدان در یک روز با ما ازین که موتورت
سطح دعای دل و بر سر و در آن کوشش جفاست و قتلده ازین که موتورت
برکت عدل و تقوی و کبریا می بود برکت و رحمت برکت و رحمت برکت و رحمت
میران به این جمله و در ضمیر کردن عنایت بر ما در این حال که موتورت
عزیز الی الله کون و رب العالمین قرب و رحمت بر ما در این حال که موتورت
الله در نظر ما بخواهیم تا اینکه میدان برکت و رحمت و عدالت و عدالت و عدالت
برق و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود
و این بگویم نسبت بگویم در هر نفس من بگویم لا اله الا الله
نیست شیخ با حق بگویم لا اله الا الله و زود و زود و زود و زود و زود
و این دعای دل و بر سر و در آن کوشش جفاست و قتلده ازین که موتورت
رسیده و تمام برکت و رحمت بر ما در این حال که موتورت
نیست و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود و زود
بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم

بفرمان عالی بزرگ
 مسعودی ستم و توفیق که حضرت میرزا ذکریا و چهار اعلیٰ اصلاحیه
 ستم خرد و بیگناهی مصیبت نمودند بهر صورت خاصه از حضرت میرزا ذکریا
 نذر دوزخ و جهنم بیاید و بر صحت همه بحالت و باین واسطه حضرت میرزا ذکریا
 تا تاریخ ۱۳۰۵ جمعی از اعیان اذی شده و احترام کاشان دست توغایه از کاشان
 خوشانی را با بارکسایان و مظلومین که بحق و غیره فرستادند
 حریت و محبت که پیشگامان و غیره را که از ایشان گرفتارند
 که قضا و حضرت میرزا ذکریا که در این زمانه است
 در از عیب و نداشت رعایای مایه و طبع و اما شایسته
 و له در مقام تمام شده از زحمتش خود کرده و معافین
 و بیانی با ارادش را در دست گرفته که طاعت توغایه از کاشان
 در این راستا حرکت خود سوزان باه که با مسلمانان
 بر شتم مطلق توغایه از کاشان و غیره که این اجابت
 و رفع صدقات آنها عین عبادت کثیری در وجه عفو و عیب
 نیکوای آن بجهت است و نام بر وجه بیعت ده مصلحت
 خواهش درام در این جهت است که حضرت
 حفظ و بر مگر می کاشان است در این جهت
 و دیگر از نظریات آنها آسوده و مسنوی فرموده
 و این است سر ام ۲۵۱ هجری قمری

بسم الله الرحمن الرحيم
 ...
 ...

M 36

۱۶۰۹

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

نمبر کتاب	۱۱۴	تاریخ وصول	روز	ماه	سال	اسم گیرنده
از کد	۸۱۱	توضیحات	۱			
به ط	نمبر: تلگراف ۱۵۰	عدد کلمات تاریخ اصل	۱۹	۵۰۰		

توسط حضرت آقا رضا قاجار شیخ الاسلام تمام کتب را باقی در لایحه
 در اینست عظیمه کتبه حضرت علی در وزارت دیار و خلاصت بهلور کتبه فدا
 علیه دافله کتبه شریفه که در تان کتبه آبی و بی عین بونری
 کتبه آقا رتقرن کتبه آبی علیه کتبه اقرام کتبه کلین و لاهی
 تنقدی که در تان که در چهار نفر نیز نسبت به در رتبه و تقوی
 بکار تان در این ماضی کلیه مشغول و مقامات با و اجتماعی و فضا
 در تصا همین نموده گلور ملت بر کنین بوقلموده از در در در حیات
 بخش بهلور آقا که در تان تصور کردند که باز از در ضعیف تان
 خاتمہ میدا که در کتبه دتبه و تان که در تان در تان لاهی

X دیه

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

شماره کتاب ۱۳۰

تاریخ وصول	روز	ماه	اسم گیرنده	نویسنده	اعداد کلمات	تاریخ ارسال	نویسنده	نوع نامه	نوع تلگراف	۱۵۰	۲

در امرت عزیزه اثر زنده در دین همه ملوک نادان گول خورده چک شرف
 باید در دروازه فرمان هیرانی دخل آتشی است سینه نه ایچونف ربا
 بی طریقه وظیفه آن نوسه کولو انعامتوده و آتشی است صفت سدا
 کرده سینه نغز و کله کله کردستان رسم شده لرزه و سحر در است از غیر
 انتمار سیکل در دریا میان هم آتشی تازه بر سینه کارکنان منفذ
 از طرف در ارت حمله دیده کلاف و تفت کلاکت آرا در سینه
 جلا کله این صرته و کله جلا این آتشی سینه لانه نظیر هم صرته
 حکومتی که عدالتی و کله نظیر این است هر از رگمکی حق بر روان سید
 به صدای رسا بنظر علمت پهلوی نظیر مانه نظام تمام که علمت را این کله
 لا منفردین

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

شماره کتاب ۱۳۰

اسم گیرنده	تاریخ وصول		توضیحات	عدد کلمات	تاریخ اصل	نوع	نوع تلگراف
	روز	ماه					
			۳				۱۵۰

روح آزادی اینست نتیجه مهر دلبری به بردست پهلوان این است
روح حاکم دلبر دلمی پرور بر باز کرده هستی بگویم هزاران و نهند
بهر ما شایه اگر بنا باشد که هر باره آن دلگیر که کس فی نوازه به لای
رسانا رنگند و هستی که در آن مگر از نغمی در کالی محرم باشند
اصغر قاتون آنهاست بگویم که است بر دن ز جمنی دفر ناله
طهر ساری مان سه لغو بود چه در دم کس بر که دعوی فرماید
اگر نه از فرموده لایم کج تک رضادگ خود بویایان این
فکریت صفتی دستم روان آنهاست بگویم که کس شرایلی استی در آن
معلوم خواهد شد که آن کتاب این دوره با چه کای ساین چه نسی در ارد

اداره تلگرافی دولت علیہ ایران

نمبر کتاب ۱۳۰

اسم گیرنده	تاریخ وصول		توضیحات	عدد کلمات	تاریخ ارسال	نوع	نمبره قبض	نمبره تلگراف
	روز	ماه						

لایحه امر عظیم الاسلام قاضی حاکم محضی علی اکبر میرا ارفع علیہ
 مدد اسیر افغانی را اسلام احمد سرور احمد امیر بیگ را اردلان
 عزیز انور محمد حاکم احمد اصفیاء را اردلان علی اردلان محمد صادق
 بلوچ را اردلان حسین اردلان قدیم انوار حاجی خان محمد
 عبدالحق باجو حاجی عبدالصمد باجو حاجی عبدالصمد باجو حاجی عبدالصمد باجو
 حاجی احمد باجو حاجی اکبر باجو حاجی رفیع باجو حاجی اصغر باجو
 صالح لغوی باجو حاجی محمد انانت فزونی حاکم جلیب لغوی باجو
 محمد باجو کمال لغوی باجو فرزند حاجی محمد کریم باجو حاجی محمد
 باجو محمد سعید باجو اسیر احمد را در روز ۱۲/۱۲/۱۳۰۹

۱۳۰

۱۶ م

اداره تلگرافی دولت علیه ایران

شماره ۱۳۰

نمبر کتاب

نام گیرنده	تاریخ وصول		توضیحات	تاریخ اصل	توضیحات	نمبره قبضه	نمبره لغوه
	ماه	روز					
			۵				نمبره تلگراف ۵۰

خطی ره موخه ره بهاء الدین خطی ره سلیمان خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی
 خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی
 خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی
 خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی
 خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی ره محمد علی خطی

ش. لور

گزارش ویژگی اخلاقی و گرایش سیاسی نمایندگان مجلس ششم

اسعد

محمد تقی بختیاری

۲۵ بهمن ماه [۱۳۰۶]

قربانت گردم

چون انتخابات نزدیک و می دانم از اطراف در فشار هستید، در صورتی که یقین دارم اطلاعات کافی از اخلاق عمومی و نمایندگان خصوصاً دارید، ولی لازم دانستم راپرت اخلاق آقایان در مدتی که با ایشان کار می کنم مرتب نموده و تقدیم کنم. ممکن است حضرت اجل بعضی را بهتر شناخته باشید ولی عقیده بنده این است که عرض شد؛ البته به کلی این صورت محرمانه خواهد بود، غیر از حضرت اجل دیگری نباید بداند بنده راپرت داده ام. فقط خواستم کمکی با خیالات حضرت نموده باشم که آینده را مواظب باشید.

[امضاء: محمد تقی اسعد بختیاری]

اسامی نمایندگان محترم مجلس شورای ملی

(۱)

آقای کی استوان	پسندی	موافق	وسط	.
آقای سردبخان ساکینیان	ارادتمسال	موافق	وسط	.
آقای حاج علی اکبر امین	تربت	موافق	.	احق
آقای دکتر سنگ	ساری	موافق	.	.
آقای میرزا علیخان فیضی	قوچان	موافق	منتظر	.
آقای حاج آقا شایخ	کرکان رود	موافق	.	.
آقای میرزا سید مهدخان قهار	بروجرد	موافق	موزی	فایده خواه
آقای سید جواد محقق	ایلات فیه	موافق	وسط	احق
آقای آسید میرزا علی عمادی	ساری	موافق	بامرف	.
آقای حاج آقا سیل عراقی	عراق	موافق	خوب	فایده خواه
آقای شیردانی	نشه	موافق	خطرناک	فایده خواه
آقای جواد بنف جوی	هنستان	موافق	.	.
آقای ایرضخان یمنان	نجف آباد	موافق	.	.
آقای محمد ولیخان سدی	سپهان	.	.	.
آقای میرزا محمدخان معظی	خلمیجان	مخالف	.	احق
آقای میرزا عبدالباقی حبشیدی	بارفروش	مخالف	وسط	.

(۲)

آقای عطاء الله خان رودی	یرفت	موافق	جوان
میرزا جبرئیل سوز	مسمه	موافق	احمد
میرزا میر تقی ذوقی	شیراز	موافق	باملاحظه
حاج میرزا چادری	موسان	مخالف	.
مرتضی سلطان بیات	عراق	موافق	.
میرزا حسن خان سفیدی	زنجان	موافق	.
آقا سید یعقوب	شیراز	موافق	طالب خواه بل
شیخ الاسلام ملا بری	غیر	مخالف	.
آقا زاده خراسانی	شبه	مخالف	جوان
آقا سید کاظم	یزد	مخالف	بد پلیسکل سوز
آقا شیخ میر علی امام جعفری	شیراز	مخالف	وسط
آقا شمس آقا ملک مدنی	طایر	موافق	.

(۳)

آقای طاهری	یزد	مخالف	بد
علیان عظمی	کرکته	.	.
بهزاد صیقلینویس	شم	مخالف	.
بهزاد علیخان نظی	گرس	موافق	وسط موزی
محمدعلی میرزا دولت‌بی	کرکته	موافق	.
بهزاد محمدعلیمان نظام مانی	بوشهر	مخالف	.
بهزاد رضاخان نهار	اردبیل	موافق	جوان
عبدالله میرخان گنجان	بئی کرف	موافق	وسط جاسوس
قاسم صیقلینی	بوشهر	موافق	جوان
آقای سید ابراهیم ضیاء	تفانی	مخالف	وسط
بهزاد حسین خان دادگر	بارفروش	موافق	سیاسی
بهزاد احمدخان میرت‌ناده	بارفروش	موافق	.
بهزاد حسین خان میرممتاز	شبه	مخالف	وسط
یاسنی	سمن	موافق	جوان فایده‌خواه

(۴)			
احق	موافق	حسبم	آقای آقای زارع
بی آبرو	موافق	تربیز	سید آرزو
احق	مخالف	محلل	سید تقی میرزا حشمتی
	مخالف	غائب بود	میرزا مهدی معتمد
احق	موافق	سایه سیاحتی	علی خان میردلی
احق	مخالف	آبر	میرزا ابراهیم امام جصاص
دیوانه	جوان	فوسن	آسیه زین العابدین فوسنی
احق	موافق	گردان سیاحتی	میرزا ایداد خان لطفی
احق	مخالف	برود	آسیه میر تقی ثقه الاسلام
محبوبه	موافق	تراکه	آقا محمد آخوند
	مخالف	شیراز	میرزا محمد عثمان باداد
	موافق	آباد	میرزا سعید خان نجومی

(۵)

.	.	موافق	کرنت.	آقای پالیزی
.	.	موافق	شیراز	۱. میرزا ابراهیم خان توام
فایده خواه	وسطی	موافق	شید	۲. آقا رضا قندی
حوان	احق	مخالف	تون بوس	۳. ابر بنجور کمالی
.	.	موافق	ذوق	۴. میر تقی خان سید بخاری
احق	موافق	مخالف	مرند	۵. آکند خان مقدم
ملی	.	موافق	نشینان	۶. آقای ارباب کیمرد
احق	.	موافق	مرند	۷. عباس میرزا
.	.	موافق	شید	۸. ملک ابرج میرزا پورنجور
.	.	موافق	بهبان	۹. نوجنت
.	.	موافق	سینوراد	۱۰. میرزا ششم میرزا فسر
احق	.	مخالف	سینوراد	۱۱. حسن آقای آقازاد. سینوراد
.	.	موافق	نخب آباد	۱۲. غلامحسین میرزا
بل	.	مخالف	حوان	۱۳. مسعود خان فرزند
فایده خواه	وسطی	مخالف	حوان	۱۴. آهستانی

(۶)

آقای مدرس	فردان	مخالف	عاقل	لجوج
آقای فیروزآبادی	"	مخالف	"	احق
میرزا نصرت‌الدین بیات	"	مخالف	"	منظر و عدل
حسین خان پیریا	"	ملی	ملی	ملی
حسبانی	"	مخالف	"	خواه فایده
دکتر مصدق	"	مخالف	مجنون	ملی
ملک اشرف بیار	"	مخالف	"	خواه فایده
خشام زاده	"	موافق	"	موزی
میرزا حسین خان وزیر	ساده‌نژاد	مخالف	بدبخت	احق
میرزا آقاخان عصرالغیب	اردبیل	موافق	"	"
میرزا صادق خان طباطبائی یکی	"	موافق	"	"
حاج حسن آقا ملک	بجنورد	مساخر	"	"
میرزا صادق خان نوری خواجوی	رام‌اند	موافق	"	موزی
آقا حسین آقا بان	شهرود	موافق	"	احق
حاج میرزا عبدالعزیز طباطبائی دپا	شهرود	موافق	"	خواه فایده

۱۹۳

انتخابات در دوران سیاه حکومت رضاخان

دوره سوم ■ سال هجدهم ■ شماره ۶۵ و ۶۶ ■ پاییز و زمستان ۱۳۹۹

(۷)

بل	جوان	مخالف	غوی	آقای میرزا جوادخان امامی
بل	جوان	مخالف	تبریز	میرزا ابوالحسن خان ثقة الاسلامی
بل	موزی	مخالف	.	میرزا رفیع خان جانشی
احمق	مخالف	موافق	.	لطف ادرخان بقوانی
احمق	.	موافق	شیراز	میرزا مهدیخان بنیسیطان
احمق	جوان	مخالف	تبریز	نصرت ادرخان اکندری
موزی	.	موافق	.	مجرولی میرزا
بل	بل	مخالف	.	عاج میرزا تاجزوشی
احمق	.	مخالف	.	دکتر رفیع خان
بل	موزی	مخالف	.	میرزا یوسف خان عدل
جوان	وسط	موافق	.	آقای جوان شیره
.	.	مخالف	ابراگی	میرزا ابراهیم شهبانی
بل	مهروری	مخالف	تکلیف	دکتر لقمان

(۸)

آقای میرزا ابراهیم خان ملک آراغی	تقریب	موافق	مخالف	جوان
آقای فتح محمد علی ثابت	.	مخالف	.	.
سلطان محمد خان ماری	نابین	مخالف	مخالف	مخالف
میرزا عبد الغیز مشفق	سفر	موافق	مخالف	احمق
میرزا حسن خان وثوق	طهران	.	.	.
حاج میرزا مرتضی	کرمان	مخالف	جوان	احمق
میرزا عبد الجبار	.	موافق	.	احمق
محمود رضا	دایچیان	موافق	.	جوان
دیوان بیگی	بدرجان	مخالف	جوان	احمق
حاج غلامحسین ملک	شیراز	مسافر	.	.
میرزا علی کارزونی	بندرعباس	مخالف	.	فایده خواه
شیخ عبدالرحمان صالحی	آرستان	موافق	احمق	احمق
سید حسن خان زینم	کاشان	مخالف	بد	مورک
میرزا حسن خان ابراهیمی	بم	موافق	.	احمق
ابراهیم داد مغان ماری	کاشان	مخالف	مخالف	مخالف

(۹)				
.	.	موافق	زینب	آقای سبحان زنگنه
ملی	.	مخالف	طهران	آسید حسن تقی زاده
جوان	مخالف	موافق	تهران	سلطان ابراهیم خان فنجی
پبی	پبی	مخالف	.	میرزا سید علی اکبر ایستاد زینب
.	.	وسط	.	مجن آ حسین
.	.	مخالف	سیران	میرزا رحمدان بدر
.	.	مخالف	استرآباد	آی شفقت استرآبادی
.	مخالف	موافق	سراب و کرورد	میرزا محمد علی سولوی
پوچ	مخالف	موافق	درجز	میرزا عبد الله خان وثوق
.	.	موافق	مدان	فرمانده